

Türk Ceza Hukukunda Taksir ve Taksirle Öldürme

GİRİŞ

Taksirle öldürme suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun özel hükümler kitabında, kişilere karşı suçlar bölümünde 85. maddede düzenlenmiştir. Taksirle ölüme sebebiyet, kasten öldürme suçundan bağımsız bir suç olup, fail ölüm sonucunun meydana gelmesini istememekte; ancak göstermesi gereken dikkat ve özeni göstermediği için bu netice meydana gelmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 22. maddesinde “ Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir” biçiminde genel olarak taksirin tanımına yer verilmiştir.

Kural olarak suçlar kasten işlenirler. Taksirle işlenebilen suçlar ise kasten işlenen suçlar yanında istisnai nitelik taşımaktadır. Bu sebeple bir suçun taksirle de işlenebileceği ve böylece cezalandırılabilmesinin kabul edilebilmesi için kanunda açık bir düzenlemeye gereksinim vardır. Buna ilişkin hüküm ise 5237 sayılı TCK m.22/1 de açıkça gösterilmiştir. Taksirin unsurlarına bakıldığı zaman; fiilin taksirle işlenebilen bir suç olması, hareketin iradi olması, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık, neticenin iradi olması, neticenin öngörülebilir olması ve hareket ile netice arasında uygun bir nedensellik bağının bulunmasıdır. Taksirle insan öldürmede, kasten insan öldürmeden farklı olarak, failde ölüm neticesine yönelik doğrudan veya olası kast bulunmamaktadır. Fail burada objektif özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi nedeniyle öngörülebilir. Ölüm neticesini öngörmediği için gerçekleşen ölüm neticesinden dolayı sorumlu tutulmaktadır.

Yargıtay somut olayın özelliklerini göz önünde bulundurarak, olayda sanığın eylemi nedeniyle bilinçli veya bilinçsiz taksir eyleminden sorumlu tutulmaktadır.

TAKSİRLE ÖLDÜRME

I.Genel Olarak

Taksirle öldürme suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun özel hükümler kitabında, kişilere karşı suçlar bölümünde 85. maddede düzenlenmiştir. Kanunun bu düzenlenmesine göre “taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar, işlenen fiil birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kimsenin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kimsenin yaralanmasına neden olmuş ise kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır ” şeklindedir. Taksirle ölüme sebebiyet, kasten öldürme suçundan bağımsız bir suç olup, fail ölüm sonucunun meydana gelmesini istememekte; ancak göstermesi gereken dikkat ve özeni göstermediği için bu netice meydana gelmektedir. Kusurluluk türünün farklı olması, taksirle ölüme sebebiyetin, kasten öldürme yanında bağımsız bir suç olarak ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur¹.

II.Taksir Kavramı

Kusur sorumluluğu içerisinde yerini belirlediğimiz taksir, arapça bir kelime olup, “Kısaltma, kısma, kusurda bulunma, bir şeyi eksik yapma, bir şeyi yapabilirken çekinip yapmama, kabahat, günah” gibi anlamlar taşımaktadır. Taksirli suçlar ise sözlük anlamı itibariyle; “İradi olarak işlenen icabi veya selbi bir fiilden, fail tarafından istenmemiş olmalarına rağmen kanunun cezalandırdığı neticelerin husule gelmesi halindeki suçları” ifade etmektedir. Hukuki bir kavram olarak taksir² en genel anlamıyla; failin iradi olarak gerçekleştirdiği bir davranışının iradi olmayan sonucundan sorumlu olması veyahut failin suç tanımına uyan hukuka aykırı fiile iradi bir hareketle sebebiyet vermesi, ancak ortaya çıkan sonucu öngörmemiş ya da öngörse bile istememiş olmasıdır.

Bir başka açıdan bakıldığında; ceza kanunundaki suç tipini, onu ihlal etmeyi istemeksizin, özen gösterme yükümlülüğü getiren normu ihlal ederek gerçekleştiren

¹ Mustafa Akman, (<http://www.turkhukuksitesi.com>)

² Doktrinde çeşitli yazarlarca taksir kavramının hukuki anlamını belirleyen birçok farklı tanım yapılmıştır. Örneğin EREM'e göre taksir: “ İşlediği fiilde kusurlu görülen failin, istemediği neticeden sorumlu tutulmasıdır.” (**EREM, Faruk:** Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, Ankara, 1995, s. 520.)

KANTAR'a göre taksir: “ İrade edilmeyen yani istenilmeyen fakat yasa tarafından suç sayılan bir neticenin vukuuna sebebiyet veren ve iradeye müstenit olan müspet ve menfi bir harekette bulunmak halidir.” (**KANTAR, Baha:** Ceza Hukuku, İstanbul, 1989, s. 96.)

ve somut olaya ilişkin olarak özen gösterme yükümlülüğü getiren bir norm bulunduğunu fark etmekle ödevli bulunmasına rağmen fark etmeyen veya normu ihlal edebileceğinin mümkün olduğunu görmesine rağmen, yükümlülüklerine aykırı olarak, sonucun gerçekleşmeyeceğine güvenen fail, taksirle hareket etmektedir. Taksir, esasında belli şekilde davranma yükümlülüğünü ihmal ederek bir davranışta bulunma ve fiilin öngörülebilirliği ile karakterize edilen bir sorumluluk biçimidir. Taksirli suçlarda da, tüm suçlarda olduğu gibi, suç hareket ile başlar. Ancak söz konusu hareketin sonucu, diğerlerinden farklı olarak, istenmeyen bir sonuçtur. Örneğin, bir hemşirenin görevi her zaman iyileştirmek veya hastanın rahatsızlıklarını hafifletmektir. Hemşire, bunun yerine hastanın ölümüne neden olursa veya bir makinist hızlı bir şekilde istasyona girerken kontrolü kaybedip, orada bekleyen yolcuların bir kısmını ezerek ölümlerine neden olursa, burada sonuç fail tarafından istenmeyen bir sonuçtur. Burada sorulması gereken diğer bir soru da, istenmeyen bir sonuca neden olan her türlü davranışın, taksir anlamında “istenmeyen bir sonucu gerçekleştiren neden” olarak kabul edilip edilmeyeceğidir. Dikkat edilmelidir ki, taksirli suçlarda, sadece belirli özellikleri taşıyan davranışlar bu şekilde değerlendirilmektedir. Örneğin, trafiğin yoğun olmadığı bir caddede kurallara uygun biçimde seyreden bir sürücü, yolun kenarındaki ağacın arkasından aniden fırlayan ve hiçbir biçimde görmediği bir adama çarparak, kesinlikle istemediği ve öngörmediği hukuka aykırı bir sonuca neden olursa, burada hem kusurlu davrandığından söz edilmeyecek hem de sürücü bu davranışı nedeniyle kınanamayacaktır³.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 22. maddesinde “ Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir” biçiminde genel olarak taksirin tanımına yer verilmiştir. Taksir kavramı 5237 sayılı TCK m. 22 de açıklanmış olduğu için, aynı kanununun 85. maddesinde düzenlenen taksirle öldürme suçunun uygulanmasına ilişkin koşullar ile ölüme neden olan eylemin taksirli olup olmadığına ilişkin kavramın değerlendirmesi birlikte yapılmalıdır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu 45. maddesiyle suçun işlenmesinde kast kuralını koyduktan sonra “failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan fiilden dolayı kanunun o fiile ceza tertip ettiği ahval müstesnadır” denilmek suretiyle istisnai bir kusurluluk şekli olan taksirden dolayı da failin cezalandırılmasına imkân vermiş bulunmaktaydı. Ancak kanun taksiri tanımlamamıştı. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 22. maddesinde “ Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni

³ Demirci, Bahar Türk Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sorumluluk, Yüksek Lisans Tezi, s.46-47 Ankara, 2011

tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir” biçiminde genel olarak taksirin tanımına yer verilmiştir. Taksir kavramı 5237 sayılı TCK m. 22 de açıklanmış olduğu için, aynı kanunun 85. maddesinde düzenlenen taksirle öldürme suçunun uygulanmasına ilişkin koşullar ile ölüme neden olan eylemin taksirli olup olmadığına ilişkin kavramın değerlendirilmesi birlikte yapılmalıdır. “Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın neticenin meydana gelmesi” olarak bilinçli taksirin tanımına kanunumuzda yer verilmiştir. Neticenin öngörülebilir olmadığı durumlarda, bu neticenin faile objektif olarak isnat edilebilmesi mümkün değildir. Bilinçli taksirde fail, korunan obje bakımından, somut bir tehlikenin mevcut olduğunu fark etmekle birlikte, tehlikenin derecesini küçümsemek veya kendi gücünü aşırı bir şekilde varsayarak, kendisine yüklenen göreve aykırı olarak kanuni tipte yer alan neticenin gerçekleşmeyeceğine güvenir. Yargıtay kavga ortamında sanığın yumruk atması sonucu yere düşen maktûlün, kendisinde bulunan kronik kalp damar rahatsızlığının aktif hale gelmesi neticesinde ölümü üzerine, küçük yerleşim yeri olan köy ortasında, maktûlün kalp hastası olduğunu bilip bilmediği detaylı bir şekilde araştırılarak, sonucuna göre eğer biliyorsa 5237 sayılı TCK’nın 22,23 ve 85 maddeleri uyarınca bilinçli taksirle adam öldürmeden aksi halde TCK 86/2 aracılığıyla madde 85 uyarınca sorumluluğuna gidilmelidir. Olası kast halinde, suçun kanuni tanımında ki maddi unsurların gerçekleşebileceği, fail tarafından öngörülmektedir. Başka bir ifadeyle, olası kast halinde, gerçekleşmesi muhtemel addedilen neticelere ilişkin bir kabullenme söz konusudur, kanuni tarife uygun neticenin gerçekleşmesi, olayın seyrine bırakılmaktadır. Olası kast halindeki neticeye ilişkin bir kabullenme varken bilinçli taksirde kabullenme olmayıp sadece istenmeyen bir öngörme vardır. Bir kimsenin av zannı ile bir karaltıya tüfeğini boşaltarak onun ölümüne sebebiyet vermesi halinde failin her ne kadar adam öldürmek niyeti yoksa da yeterli dikkat göstermemesi sebebiyle taksiri vardır ve kendisine isnadı mümkün olan bu taksirden dolayı cezai mesuliyeti mevcuttur. Failin fiili işlemek hususunda iradesi var ise de eğer bu irade neticeye taalluk etmiş olsaydı suç kastı bulunur TCK.’nın 22 maddesinde “taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır” hükmüne yer verilerek, taksirli sorumluluğun kastlı sorumluluğa nazar istisnai özelliği vurgulanmıştır. Buna göre suçlar kural olarak kasten işlenebilir, ancak istisnaen kanunda bir suçun taksirli şekline yer verilmişse, o suç taksirli de gerçekleştirilebilir. Kastla taksirin farklarına bakmak gerekirse; Kastı taksirden ayıran en önemli nokta; birincisinde iradenin hem davranışa hem de sonuca yönelik olması, ikincisinde ise sadece davranışa yönelik olması hususudur. Kastta failin iradesi suçun kanuni tanımındaki unsurların tümüne yöneliktir. Taksirde ise dikkatsizlik ve özensizlik, kuralların ihlaline neden olur. Burada irade sadece

davranışa yönelik olup, hiçbir biçimde sonuca yönelik değildir⁴. Kast ile taksiri ayırma konusunda doktrinde “Frank Formülü” olarak da adlandırılan bir formül ileri sürülmüştür: “Fail sonucun meydana geleceğini kesin olarak bilseydi yine de davranışı gerçekleştirir miydi? Cevap “evet” ise kast, “hayır” ise taksir söz konusudur⁵. Kuşkusuz bu formül kast-taksir ayrımını ortaya koymak bağlamında oldukça basit bir formüldür, bununla birlikte formülün kast ve taksirin türlerinin doğru bir biçimde saptanabilmesi noktasında ne kadar etkin olabileceği de tartışmalıdır. Kast ve taksiri birbirinden ayıran en önemli fark, failin gerçekleşen neticeyi isteyip istemediğidir. Somut olayın özelliklerine göre, failin neticeyi hem düşünüp öngörerek hem de bu neticenin gerçekleşmesi için elinden geleni yapması, failin kasten hareket ettiğini göstermektedir. Herhangi bir somut olay bağlamında, failin neticenin oluşmasını istediğine ilişkin kesin kanıtlar mevcut değilse, eylemi taksirle işlediğinin kabul edilmesi gereklidir⁶.

⁴ Yargıtay da bir kararında da bu hususu şöyle vurgulamaktadır; “Mağdur, kan kardeş olmak amacıyla sanıktan bileğini kesmesini istemiştir. Sanığın meyve bıçağı ile mağdurun bileğini kesmesi üzerine, mağdur 5 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralanmıştır. Sanık bilerek ve isteyerek mağdurun bileğini bıçakla kesmiştir. Esasen kan kardeşi olabilmek için mağdurun vücudunda yapılan bir kesi sonucu kanamanın meydana gelmesi gerekmektedir. Sanık eyleminin sonucunda bir yaralanmanın meydana gelebileceğini öngörmekte ve bu sonucu istemektedir. Ayrıca sanık bıçakla mağdurun bileğine bir çizik atarak amacına ulaşabileceği halde, onu 5 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralanmıştır. Rapor süresi de kastın yoğunluğunu göstermektedir. Bu nedenle sanığın eylemi taksirle yaralama değil, kasten yaralamadır. Mağdurun rızası, eylemi suç olmaktan çıkarmadığına, sanığın amacı ve saiki hukuka uygunluk nedenleri arasında yer almadığına ve bir mazeret sebebi olamayacağına göre; sanık kasten müessir fiil suçundan cezalandırılmalıdır görüşü ile itiraz yasa yoluna başvurarak özel daire kararının kaldırılmasına, yerel mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmesini istemiştir. Ceza Genel Kurulu ise; somut olayda kan kardeş olmak amacıyla mağdurun isteği üzerine bıçakla kan çıkacak kadar çizik atmak isterken, aldığı alkolün doğurduğu kontrolsüzlükle bileğini biraz derin kesip, 5 gün iş ve gücüne engel biçimde yaralanmasına neden olan sanığın etkili eylemine ilişkin sorumluluğu özensiz davranış biçiminde beliren taksire dayalıdır. Biçiminde değerlendirmiştir.” (YCGK, 1.2.2005, E. 2004/9, K. 2005/3.)

⁵ Yargıtay, otomobiline çarpan minibüsün şoför kapısını açmak için kapının basamağına çıktığında, sanığın aracı hareket ettirmesi üzerine kapiya asılı kalan mağdurun, yere düşerek minibüsün bacağından üzerinden geçmesiyle yaralanması hadisesinde, olayın minibüsün ön kısmında ve sanığın görüş alanı içerisinde meydana geldiği, yanındaki kapiya asılan mağduru görmemesinin imkansız olduğu, durmayarak yoluna devam etmekle kapıdan tutan ve asılı kalan mağdurun yere düşeceğini ve yaralanacağını bildiği gerekçeleriyle, sanığın tedbirsizlik, dikkatsizlikle hareket ettiğinin ileri sürülemeyeceğini, bilerek ve isteyerek eylemini gerçekleştirdiğinden kasten yaralama suçunu işlediğini belirtmiştir. (Yargıtay CGK, 15.10.1990, E. 1990/1-212, K. 1990/235.)

⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulunun başka bir kararında bu husus: “Adam öldürmeye teşebbüs suçundan yapılan yargılama sonunda, suç niteliğinin değiştiği kabul edilerek taksirle yaralamaya neden olma suçundan ceza tayin edilmiştir. Uyuşmazlık, suç niteliğini tayin noktasında toplanmaktadır. Hareketin iradi, neticenin öngörülebilir olmakla birlikte istenmemiş olması halinde taksir söz konusudur. Mağdur ve sanığın arkadaş oldukları, aralarında herhangi bir husumet bulunmadığı tüm dosya kapsamı ile sabittir. Mağdurun da doğruladığı üzere, zaman zaman sanık ile aralarında kaba,

Kast ile taksiri birbirinden ayıran diğer önemli bir fark ise; taksirin kasta göre istisnai bir nitelik taşımasıdır. Ceza hukukunda temel kural, suçların kasten işlenebileceği yönündedir. Ancak, kanun koyucunun öngördüğü oranda bireylerin çeşitli fiiller bağlamında taksirli olarak da sorumluluklarının söz konusu olması mümkündür. Gerçekleşen somut bir fiil yönünden mahkemece ilk olarak failin kasıtlı olarak hareket edip etmediği araştırılmalı, kastın bulunmadığı durumlarda ise o fiilin taksirli şeklinin kanunda öngörülmüş bulunması halinde taksirli sorumluluğun diğer unsurları değerlendirilmelidir⁷

küfürleşmeler içeren şakalar yapıldığı, olay günü de sanığın, mağdurun çalışmakta olduğu akaryakıt istasyonuna geldiğinde ona küfürler içeren sözler ile şaka yaptığı ve üzerinde taşımakta olduğu silahı çıkartarak her iki yanına doğru iki el ateş ettiği anlaşılmaktadır. Gerek mağdur ile sanık, gerekse tanıklar ikinci atış sonrasında tabancanın tutukluk yaptığını belirtmişlerdir. Sanığın, tutukluğu giderdiği ve üçüncü atış ile mağdurun raporlarda belirtilen şekilde yaralandığı açıktır. Aralarında herhangi bir husumet bulunmayan ve olay sırasında da herhangi bir anlaşmazlık yaşanmayan sanığın, mağdura kasıt ile ateş ettiğini gösterir, her türlü şüpheden uzak kesin bir kanıt bulunmamaktadır. Öte yandan mağdurun yaralanması öncesinde tabancanın tutukluk yapmış olması, sanığın bunu gidermesi ve yeterli kontrolü yapmadan mağdura yönelttiği silah ile ateş ederek onu yaralamasından ibaret eyleminde, meydana gelen neticenin sanık tarafından istenmediği açıktır. Kaldı ki, yaralama öncesinde mağduru hedef almadan iki el ateş etmiş olması ve yaralama sonrasında tabancada bir mermi daha bulunmuş olması, sanığın mağduru hastaneye götürmek için sarf ettiği çaba, kendiliğinden kolluğa başvurup teslim olması gibi olgular nazara alındığında, eylemin oluş biçimine ilişkin ve sanığın sorumluluğuna etkili olan kuşku sanık lehine değerlendirilmelidir. Bu nedenle yerel mahkemece, toplanan kanıtların değerlendirilmesinde ve sanığın eyleminin taksirle yaralamaya neden olmak suçuna uyduğunun kabul edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.” şeklinde değerlendirilmiştir. (YCGK, 12.10.2004, E. 2004/ 1–163, K. 2004/194)

⁷ “ Sanığın aşamalarda savunmaları, olay yeri tespit tutanağı, yer gösterme tutanağı, tanık anlatımları, Adli Tıp Kurumu Fizik/Balistik ve 1. İhtisas Kurulu raporları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, sanığın ağabeyinin işyerinde olaydan 1,5 ay önce çalışmaya başlayan ve kasten öldürmesi için bir neden de belirlenemeyen öleni, aksi kanıtlanamayan savunma ve bu savunmayı doğrulayan tanık anlatımlarına göre; koltuk üzerinde namlusu aşağı doğru duran tüfeği maktulenin isteği üzerine bulunduğu yerden kabzasından tutup kaldırırken, tüfeğin ağırlığı ve sanığın parmağının yaptığı basınçla, yerden 75 cm yüksekte sanığın göbük seviyesinde patladığı, başından isabet alan maktulenin beyin parçalanması sonucu öldüğü, olay yerinde boğuşma ve benzeri iz ve emarelerin saptanmadığı maktule ile sanık arasında kasten öldürmeyi gerektirir bir husumet veya hissi ilişkinin de bulunmadığı, atışın bitişik atış olabileceği yönündeki Adli Tıp Kurumu Raporunun da, tüfeğin namlu uzunluğu, maktule ile sanığın buldukları yerler dikkate alındığında sanık lehine değerlendirilmesi gereken bir olgu olduğu, kuşkudan sanık yararlanır evrensel hukuk kuralı da dikkate alındığında, sanığın eyleminin taksirle ölüme neden olmak suçunu oluşturduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.”(YCGK, 09.10.2001, E. 2001/1-194, K. 2001/202)

“ Soruşturma ve kovuşturmanın yetersizliği karşısında, tüfeğin tetiğinin kim tarafından çekildiğinin teshiline ve dolayısıyla suç vasfının belirlenmesine esas olmak üzere; A) Sanığın boyu öncelikle tespit edildikten sonra dosya ile suçta kullanılan tüfeğin Adli Tıp incelemesine tevdi edilerek, tüfeğin namlu uzunluğu, namlu ağzının tetiğe uzaklığı, maktulün kol boyu, saçmalarının yakın atışla toplu olarak boyuna isabeti ve muhtemel seyir istikameti itibarıyla sanığın savunmasında açıkladığı üzere ayaktaki mücadelede maktulün parmağı tetikte iken patlamasının fennen mümkün olup olmadığının belirlenmesi, B) Tetik maktulün kontrolünde iken ve onun tarafından çekiştirilerek mermi patlamış ise

A-Taksirin Unsurları

a)Fiilin Taksirle İşlenebilen Bir Suç Olması

Kural olarak suçlar kasten işlenirler. Taksirle işlenebilen suçlar ise kasten işlenen suçlar yanında istisnai nitelik taşımaktadır. Bu sebeple bir suçun taksirle de işlenebileceği ve böylece cezalandırılabilmesinin kabul edilebilmesi için kanunda açık bir düzenlemeye gereksinim vardır. Buna ilişkin hüküm ise 5237 sayılı TCK m.22/1 de açıkça gösterilmiştir. Örneğin mala zarar verme suçu kasten işlenebilen bir suçtur ve kanunda bu suçun taksirle işlenmesi hususu suç olarak düzenlenmediğinden, bir kimse diğerinin malına taksirle zarar verirse suç işlemiş olmaz ancak haksız fiilden sorumlu olur.

b)Hareketin İradi Olması

Hareketin iradi olması, hem bilinmesi hem de istenmesi demektir. Fail neticeyi meydana getiren icrai veya ihmali davranışı bilerek ve isteyerek gerçekleştirmelidir. Kusurluluğun ortak temelini oluşturan kusurlu irade, taksirde hareketin iradiliği şeklinde ortaya çıkmaktadır. Hareket iradi değilse taksirin varlığından söz edilmesi mümkün değildir. Fiilin hareketi iradi olmakla birlikte sonuçlarını da görüp istemiş ise artık taksirli fiilden değil kasıtlı fiilden söz edilir. Taksirle işlenen haksızlıklarda hareketin iradiliğinden söz edilmektedir. Ancak işaret etmek gerekir ki; bu hareket icrai bir davranışta bulunmak suretiyle olabileceği gibi, ihmali bir davranış şeklinde de tezahür edebilir.

c)Dikkat ve Özen Yükümlülüğüne Aykırılık

Bu suçun oluşabilmesi için failin "taksirli" hareket etmiş olması gerekir. Taksir ise YTCK'da m. 22/2 de "dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi" biçiminde tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere taksirli sorumluluk için öncelikle failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı

sanığın 4/8 nispetinde kusurlu sayılmasının haklı ve kabul edilebilir olup olmadığının değerlendirilmesi, C) Tetik sanığın kontrolünde iken ve onun tarafından çekiltilerek mermi ateşlenmiş ise hangi güçteki basınçla tetiğin düşürülebileceği de saptanarak sanığın iradesinin kasta mı yoksa taksire mi yöneldiğinin tahlili ve tüm kanıtlar birlikte değerlendirilerek sanık ve yandaşı tanıkların birbirleriyle uyumlu savunma ve beyanlarının samimiyet ve doğruluk derecesinin denetlenebilir gerekçelerle irdelenmesi gerekirken yetersiz soruşturma ile suça "tedbirsizlik ve dikkatsizliğe dayalı ölüm" vasfı verilmesi..."(1. CD, 09.03.2004 tarihli, E. 2004/2396, K. 2004/719

davranmış ikinci olarak da öngörülebilir neticenin fail tarafından öngörülmemiş olması gerekir.

Taksirli suçlarda tipikliğin objektif dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlaliyle tamamlanması gerekir. Bu bakımdan taksirli suçlar genellikle “tamamlanmaya gereksinim gösteren” suç tipleridir. Tipikliğin yazılı olmayan bir unsurunu oluşturan dikkat ve özen yükümlülüğü objektif ölçülere göre belirleneceğinden ortalama bir insanın failin yerinde olsaydı tehlikeden kaçınabilmek için nasıl hareket edeceğine bakılmalıdır. Her ne kadar dikkat ve özen yükümlülüğünden ortalama bir insan esas alınmakta ise de eğer bir fail ortalamanın üzerinde bir bilgiye sahipse zararlı neticeyi önlemek için bu özel bilgi ve yeteneklerini de kullanmak zorundadır. Taksirin mevcudiyeti için ihlal edilmesi gereken objektif özen yükümlülüğü, toplumsal gelişim sürecine bağlı olarak sürekli değişim gösterir. Failin dikkat ve özen yükümlülüğü bir hukuk normundan sözleşmeden failin yürüttüğü meslek kurallarından veya öngelen bir davranıştan kaynaklanabilir. Buna göre dikkat ve özen yükümlülüğünün mutlaka yazılı davranış kurallarından kaynaklanması gerekmez. Örneğin Hekimlik mesleğinde failin dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun hareket edip etmediği konusunda özel bilgisi ve yetenekleri de göz önünde bulundurulur. Dikkat ve özen yükümlülüğünün ölçüsünün belirlenmesi konusunda trafik kuralları, iş yeri güvenliği kuralları gibi çok sayıda alanda değişik yazılı davranış normlarından yararlanılabilir. Örneğin Karayolları Trafik Kanunu’nda öngörülen hız kuralları(m.50 vd.), dönüş kuralları(md.53), geçme kuralları(md.54 vd.), duraklama ve park etme yasakları(md.59 vd.), yükleme ve ışıklandırma kuralları gibi. Bunlar aslında, tehlikeden kaçınma konusunda uzun deneyimler sonucu ortaya çıkmış olan kurallardır. Bu kurallara yönelik ihlaller dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılığın belirtisi olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte bu kuralların ihlali her durumda taksirin varlığını kabul etmek için yeterli olmadığı gibi bu tür yazılı davranış normları mevcut değilse, genel deneyim kurallarından da yararlanılabilir. Öyle ki, dikkat ve özen yükümlülüğü, somut olayı özelliklerinden de çıkarılabilir. Kısaca gerekli dikkat ve özenin ölçüsü, “objektif” açıdan olayın özelliklerine ve “subjektif” açıdan failin bilgi ve yeteneklerine göre belirlenir. Failin tek başına dikkat ve özen yükümlülüğü nü yerine getirmemiş olması, taksirden dolayı sorumluluğunu gerektirmez; bunun yanında ölüm neticesinin öngörülebilir olması gerekir. Ölüm neticesinde öngörülebilirliği açısından ölçü, ortalama bir insan olmakla birlikte, burada da failin özel bilgisi ve yetenekleri göz önünde bulundurulur⁸.

⁸ Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 187-188, Ankara, 2008

d)Neticenin İradi Olmaması

Netice, hareketin dış dünyada oluşturduğu, suç tanımına uyan değişikliğe denir. Taksirli suçlar bakımından netice özel bir öneme sahiptir. Taksirli suçlarda teşebbüs mümkün olmadığı için, eğer netice gerçekleşmemiş ise taksirli hareketin failine ceza verilmez. Taksirli suçlarda netice cezalandırılabilirlik şartı değil taksirin kurucu unsurudur. Bu sebeple taksirli insan öldürme suçu hareketin yapıldığı zaman değil, sonucun gerçekleştiği zaman tamamlanmış sayılır. Taksiri kasttan ayıran ölçüt neticenin istenmemiş olması olduğu için, ister netice öngörülmüş olsun, isterse öngörülmemiş olsun neticenin iradi olmaması yani istenmemiş olması şarttır.

e)Neticenin Öngörülebilir Olması

Failin taksire dayalı bir sorumluluğunun bulunduğu bahsedebilmek için meydana gelen neticenin öngörülebilir nitelikte olması şarttır. Eğer netice öngörülebilir nitelikte değil ise burada taksirden bahsetmek mümkün olmayacaktır. Burada önemli olan neticenin öngörülebilir olmasıdır. Fail tarafından öngörülmemiş olması taksirli sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Kişinin dikkatli davranması ile zararlı neticeyi önlemek mümkündür. Eğer somut olayda dikkatli davranmak mümkün değilse kanun kişiyi esasen sorumlu tutmamaktadır. Burada ölçü olarak kabul edilen kişi normal bir insandır. Neticenin öngörülmesi açısından, taksir ile bilinçli taksir arasındaki yegane fark; taksirde failin öngörülebilir nitelikteki neticeyi öngörmemesi, bilinçli taksir halinde ise bu neticeyi öngörmüş olmasıdır. Yargıtay sorumluluğu tespit etmede neticenin öngörülmesi açısından bazı kriterleri esas almaktadır. Bunlar; failin yaşı, eğitim ve öğretim durumu, kültür düzeyi, mesleği, ekonomik ve sosyal durumu, kişisel gelişim

f) Hareket ile Netice Arasında Uygun Nedensellik Bağının Bulunması

Nedensellik bağı, icra edilen fiil ile meydana gelen netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisini ifade eder. Nedensellik bağı, doğal bir olgudur. Meydana gelen netice ile işlenen fiil arasında uygun illiyet bağı olmadığı müddetçe failin meydana gelen neticeden dolayı sorumluluğundan söz edilemez. Yargıtay, sanığın potayı tamir etmek için üniversite ile bir sözleşme yapmadığı, yardım amacıyla işi üstlenerek, olaydan önce potayı kontrol ettiği ve kaynak işi yapıncaya kadar önlem amacıyla potayı demir ile desteklediği ve basketbol sahasının tadilat nedeniyle de kapatıldığı dikkate alındığında, sanık tarafından alınabilecek başkaca bir önlem olmadığı, bu nedenle ölüm ile sanığın eylemi arasında uygun illiyet bağı bulunmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Nedensellik ilişkisinin belirlenmesi konusunda genel kurallar uygulanır. Bu konuda özellikle mağdurun hareketi ile failin hareketinin birleştiği hallerde nedensellik bağlantısı ve kusurun ne suretle saptanacağı hususu önem arz eder. Taksirli hareket olmasaydı, bu sonuç meydana gelmeyecekti ve bu sonuç yapılan hareketin doğal sonucudur denilebiliyorsa nedensellik bağı mevcuttur. Fail tüm dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirirse bile, yine de istenmeyen netice gerçekleşecek ise, bu durumda failin taksirli suçtan sorumlu tutulabilmesi mümkün olamayacaktır.

III.Suçla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer

Taksirle öldürme suçuyla korunması amaçlanan hukuksal değer, yaşama hakkı, kişinin hayatıdır. Yaşama hakkı vazgeçilmez bir değer olarak, ulusal ve uluslararası hukuk kurallarıyla koruma altına alınmıştır. Nitekim anayasanın 17/1 maddesine göre “herkes yaşama hakkına sahiptir.” İnsan yaşamının dokunulmazlığı ceza yasaları ile de koruma altına alınmaktadır. Kişinin hayatının ve vücut bütünlüğünün sahip olduğu önem dolayısıyla, kişinin hayat hakkına ve vücut bütünlüğüne yönelmiş olan taksirli hareket de kanun koyucu tarafından cezalandırılmak istenmiştir.

IV.Suçun Unsurları

A- Maddi Unsurlar

1. Suçun Faili

Ceza hukukunda hareket yeteneği insana özgü bir özelliktir. Bu nedenle hayvan ya da eşyanın veya ölü kimselerin hareket yeteneği bulunmamaktadır. Çünkü iradi olarak hareket yeteneği sadece insanlarda bulunmaktadır. Bu nedenle ancak insanlar suç faili olabilirler. Taksirle öldürme suçu özgü suçlardan (belirli niteliklere sahip kişiler tarafından işlenebilen) olmadığı için bu suçun faili herkes olabilir. Çünkü kanun “bir insanın ölümüne neden olan kişi” den bahsetmiştir. Suçun faili bakımından herhangi bir özellik arz eden durumu yoktur

2. Suçun Mağduru

Her suçta bir mağdur vardır. Mağdur, suçun konusunun ait olduğu kimsedir. Ancak gerçek kişiler suçtan mağdur olabilir. Tüzel kişiler ise suçtan zarar gören

konumundadırlar. Taksirle öldürme suçunun mağduru herkes olabilir. Bu suçla korunan hukuksal değer insanın yaşama hakkı olduğu için, bu suçun işlendiği zamanda mağdurun hayatta olması şarttır. Ölü kimseye karşı bu suç işlenemez⁹.

İnsan öldürmeye yönelik hareketin, gerçekleştiği sırada mağdurun yaşıyor olması koşulluna bağlı olarak yanıtlanması gereken iki soru ortaya çıkmaktadır. Yaşam ne zaman başlamış ve ne zaman sona ermiş olur?

Öğretide yaşamın hangi anda başladığı konusunda değişik görüşler olmakla birlikte bize göre de yaşam doğumla birlikte başladığı için bu andan itibaren çocuk bu suçun mağduru olabilir. normal doğum da doğum sancılarının başlaması sezeryanla doğumda ana rahminin açılması ile birlikte doğumun başladığı kabul edilmelidir. Medeni kanun bakımından kişiliğin başlangıcı olarak kabul edilen tam ve sağ doğuma gerek yoktur. Çocuğun ucube olması ciddi deformasyonlara şekil bozukluklarına sahip olması veya yaşama yeteneğine sahip olup olmaması bakımından bu bakımdan önem taşımaz. Önemli olan anne yaşıyor olsun veya olmasın çocuğun doğumdan sonra kısa bir süre için de olsa yaşamış olmasıdır. Buna karşılık kaç aylık olduğu önemli değildir. Nitekim Fransız Yargıtay'ı doğumundan sonra bir saat yaşayan çocuğun sürücünün araca hakim olmaması nedeniyle meydana gelen kazada maruz kaldığı ağır yaralama sonucu ölmesinin(taksirle) insan öldürme suçunu oluşturacağı sonucuna varmıştır. Şayet bebeğin canlı doğup doğmadığı saptanamamışsa bu bebeğe yönelik daha sonraki fiilleri kasten öldürme kapsamında değerlendirmek mümkün değildir. İnsan yaşamının ne zaman sona ermiş sayılacağı da öğretide tartışmalıdır. Bugün öğretide egemen görüşe göre beyin fonksiyonlarının geri dönülmez biçimde ortadan kalkması ile birlikte ölüm gerçekleşmiş sayılır. Ve dolayısıyla beyin ölümünün gerçekleşmesi ile birlikte artık yaşam sona ereceği için kasten öldürme suçundan da söz edilemez. Beyin ölümü beyin sapının işlemlerini geri dönüşsüz olarak ortadan kalmasıdır. Bu anlamda beyin ölümü klinik ölüm(somatik ölüm) kavramıyla örtüşmemektedir. Bunun sonucu olarak da beyin ölümü gerçekleştikten sonra dolaşım ve solunum işlevleri ortadan kalkmış olmasa bile o kişi hukuksal anlamda ölüdür. Ve bu aşamadan sonra hekimin kişiyi yapay yollarla yaşatma yükümlülüğü olmadığı için tıbbi desteği çekilmesi kasten öldürme sayılmaz. Hukukumuzda ölümün hangi anda gerçekleşmiş sayılacağını düzenleyen herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Böylesine önemli bir konunun yasal düzeyde çözüme kavuşturulmamış olması kötüye kullanmalara açık kapı bırakmaktadır¹⁰.

⁹ Mustafa Akman, (<http://www.turkhukuk sitesi.com>)

¹⁰ Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 125, 126, 128, 129. Ankara, 2008

3.Suçun Konusu

Suçun konusu, suçun üzerinde gerçekleştiği şey ya da nesnedir. Burada bahsi geçen konu, suçun hukuksal konusu olmayıp maddi konusudur. Hukuksal konu o suçla korunması amaçlanan hukuksal değeri ifade etmektedir. Taksirle ölüme sebebiyet verme suçunun konusunu insan vücudu oluşturmaktadır.

4.Fiil ve Netice

Hareket Türk Hukukunda “fiil”, “eylem”, “davranış” gibi çeşitli terimlerle ifade edilmektedir. İnsanın dış dünyada beliren iradi davranışı olarak tanımlanan bu unsur bir şeyi yapmak (icrai) veya bir şeyi yapmamak (ihmali) şeklinde ortaya çıkabilir. Taksirle ölüme neden olma suçunda, taksirli hareket ile yaşayan bir insanın hayatına son verilmesi cezalandırılmıştır. Burada ki taksirli harekette icrai veya ihmali nitelikte olabilir. Ancak hareket gerek icrai, gerekse ihmali nitelikte olsun fail hareketi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmiş olmalıdır. Netice hareketin dış dünyada meydana getirdiği ve suç tanımına uyan sonuçtur. Taksirle ölüme neden olma suçunun oluşabilmesi için, ölüm neticesinin gerçekleşmiş olması şarttır¹¹.

B-Manevi Unsur

Taksirle insan öldürmede, kasten insan öldürmeden farklı olarak, failde ölüm neticesine yönelik doğrudan veya olası kast bulunmamaktadır. Fail burada objektif özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi nedeniyle öngörülebilir. Ölüm neticesini öngörmediği için gerçekleşen ölüm neticesinden dolayı sorumlu tutulmaktadır¹².

Taksirle ölüme neden olma suçunun oluşması için taksirin, basit veya bilinçli taksir olması herhangi bir farklılık arz etmemektedir. Ancak taksir türünde ki farklılık, cezanın belirlenmesi aşamasında önem kazanmaktadır. Bilinçli taksir halinde, taksirli suçla ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılmaktadır.

C-Hukuka Aykırılık Unsuru

¹¹ Mustafa Akman, (<http://www.turkhukuk sitesi.com>)

¹² Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 186, Ankara, 2008

Hukuka aykırılık, işlenen ve kanundaki tarife uygun bulunan fiile, hukuk düzenince cevaz verilmemesi, bu fiilin mubah sayılmaması, yalnız ceza hukuku ile değil, bütün hukuk düzeni ile çelişkili ve çatışma halinde bulunması demektir. Suçun oluşması, işlenen fiilin hukuka aykırı olmasına bağlıdır. Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran ve bütün suçlar bakımından genel nitelikte olan ve TCK m. 24 ve devamında yer alan hukuka uygunluk nedenleri, taksirle ölüme neden olma suçu bakımından da eğer somut olayda bulunursa uygulanır ve fiil suç teşkil etmez.

V. Suça ve Cezaya Etki Eden Nedenler

a) Suçu Ağırlaştırıcı Nedenler(Suçun Nitelikli Halleri)

Burada ilk olarak, taksirle ölüme neden olma suçunda failin kusuru bilinçli taksir olursa, verilecek ceza 5237 sayılı TCK m. 22/3 gereğince üçte birden yarısına kadar arttırılır. Yargıtay, sanığın alkollü bir şekilde, meskun mahalde, yağışlı havada, aşırı hızla seyrederken kavşağa geldiğinde hızını azaltmayarak kavşak içinde, önünde seyreden bisiklete arkadan çarparak sürücüsünün ölümüne neden olduğu olayda bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu sonucuna varmıştır. Karşılaştırmalı hukukta genellikle meslek ve sanatın icrası sırasında ölüme sebebiyet verilmesi ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmektedir. Çünkü meslek ve sanat icra eden kişiye karşı toplum güven duymakta, yapılan işin gereken özen gösterilerek icra olunacağı kanaatine sahip olunmaktadır. İkinci olarak TCK m. 85/2 de düzenlenen, fiilin birden fazla kişinin ölümüne, ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet vermesi halinde faile 2 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası verilecektir. Bu ağırlandırıcı nedenin uygulanabilmesi için en az iki kişi ölmeli veya bir kişinin ölümü ile birlikte bir veya daha fazla kişinin yaralanmış olması gerekir. Burada tartışmalı olan konu, taksirli hareket neticesinde bir kişinin ölümüne, diğer bir kişinin de yaralanmasına sebebiyet verilmişse ve yaralama suçunun mağduru bakımından şikâyet şartı gerçekleşmemiş ise ne şekilde hareket edileceğidir. Bilinçli taksir halinde işlenen nitelikli halde şikâyet aranmaz. Bu hem verilecek ceza, hem de yetkili mahkeme bakımından önem taşır. Burada görevli mahkemenin tayini bakımından yaralama neticesi de dikkate alınmalıdır. Ayrıca taksirin bilinçli olup olmadığı da üst dereceli ağır ceza mahkemesi tarafından belirlenmelidir. Ancak Yargıtay yaralama bakımından şikâyet şartı gerçekleşmediği sürece soruşturma yapılamayacağı ve kamu davası açılmayacağı gerekçesiyle nitelikli halin uygulanamayacağını ve asliye ceza

mahkemesinin görevli olduğunu belirtmiştir. Yargıtay bir kişinin ölümü ve iki kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan olayda yaralı mağdurların şikâyetçi olmaması nedeniyle eylemin 5237 sayılı TCK madde 85/1 deki suçu oluşturacağı sonucuna varmıştır..

b) Suçu Hafifleten Nedenler

Bu suç bakımından TCK m.22/6 da belirtilen, taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derece de mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez, bilinçli taksir halinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir. Burada önemli olan, olayda ölenin sanıkla olan akrabalık bağının yakınlığı veya uzaklığı değildir. Taksirle sebebiyet verilen suçtan dolayı bir cezaya hükmedildiği takdirde kişinin kendisine yüklenen diğer yükümlülükleri yerine getirme imkânının bulunup bulunmaması göz önünde bulundurulacaktır.

c) Şahsi Cezasızlık Nedeni

Taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak kadar mağdur olmasına yol açmışsa, faile ceza verilmez. (TCK m.22/6) Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere kanun koyucu bu hükümlerle, yakınlarının ölmesine sebebiyet veren failerin ceza almaması amacını taşımaktadır.

VI. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1)Teşebbüs

Teşebbüs İşlenmesine karar verilen bir suçun elverişli icrai hareketlerle doğrudan doğruya icrasına başlanmasına karşın, failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamamasıdır. 5237 sayılı TCK m. 35/1 de “kişi işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” biçiminde bir düzenleme yer aldığı için maddeden de anlaşılacağı üzere burada failin cezalandırılabilmesi için kastettiği bir neticenin olması şarttır. Buradan da anlaşılacağı üzere teşebbüsün varlığından bahsedebilmek için öncelikle kasten işlenebilen bir suçun olması gerekir. Bu sebeple taksirle işlenen suçlarda

kastedilmiş bir netice olmadığı için, bu suçlarda teşebbüs mümkün değildir. Taksirle ölüme neden olma suçu da teşebbüse elverişli değildir.

2)İştirak

Taksirle öldürme suçu, iştirak halinde işlenmeye müsait değildir. Çünkü iştirak hükümlerinin uygulanabilmesi için suçun kasten işlenebilen bir suç olması gerekir. Suça iştirak için, iştirak iradesinin bulunmasını, bu ise kasten hareket etmeyi gerektirir. Bu nedenle taksirli suça, iştirak olmaz. Ancak, suça birlikte sebebiyet verilmesinden söz edilebilir. Böyle bir durumda da her fail kendi taksirinden dolayı sorumlu olacaktır. Failin gerçekleştirdiği taksirli harekete mağdurun hareketi de eklenmiş olabilir. Mesela, fail otomobiliyle azami sürat sınırını aşarak seyrederken, dikkat ve özen göstermeden karşı kaldırıma geçmek isteyen yayaya çarparak ölümüne sebebiyet verir. Bu durumda hem fail hem de mağdurun taksirli hareket ettiğinin kabulü gerekir. Mağdur taksirli hareket etmiş olsa bile, fail kendi taksirli hareketi dolayısıyla kusuruna göre sorumlu tutulur.

3)İçtima

Suçların içtimasında birden fazla suçun bir failde birleşmesi durumu söz konusudur. Bu birleşme değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bunlar;

- a) Fail tek fiille birkaç suç işlemiş olabilir.
- b) Failin işlediği bir suç, diğer suçun unsur veya ağırlaştırıcı sebebini teşkil edebilir
- c) Fail kanunun aynı hükmünü birkaç defa ihlal etmesine rağmen bu tek suç sayılabilir.

Suç işleme kastı mevcut olmadığından, taksirle öldürme suçunda zincirleme suç söz konusu olmaz. Farklı neviden fikri içtima olabilir. Taksirle ölüme sebebiyet verme suçu açısından kanunda özel bir içtima hükmü bulunmaktadır. Buna göre, fiilin birden fazla kimsenin ölmesine ya da bir veya birden fazla kişinin ölmesi ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hallerinde, faile verilecek cezanın üst sınırı ağırlaştırılmıştır. Bu halde ceza, iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası olmaktadır. Taksirle adam öldürme suçunda cezanın alt sınırı ve üst sınırı arasındaki makasın bu kadar açılmasının nedeni bilinçli taksirinde bu madde içinde mütalaa edilmesinden kaynaklanmaktadır. Böylece suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde mahkemenin cezayı üst sınırdan verebilmesi olanağı ortaya çıkmaktadır. Kanunun ilk getirdiği düzenlemede alt sınır olarak 3 yıl belirlenmiş iken 31.03.2005 tarihli 5328 sayılı yasa ile değişiklik yapılarak alt sınır 2

yıl olarak belirlenmiş ve böylece bu suç erteleme olanağına kavuşmuştur.

VII.Yaptırım

Ceza hukukunun asıl yaptırımı cezadır. Ancak çağdaş ceza hukukunda güvenlik tedbirlerinin de ceza olarak kabul edildiği de bilinmektedir. Taksirle ölüme neden olma suçunun failine TCK m.85/1 gereğince 2 yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir. Fiil birden fazla kişinin ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebep olmuş ise faile 2 yıldan 15 yıla kadar ceza verilir. (TCK m.85/2) Failin taksirli suçta ki kusuru bilinçli taksir ise verilecek ceza üçte birden yarısına kadar arttırılır.(TCKm.22/3) Taksirli suçlarda, uzun süreli hapis cezaları, koşulları gerçekleştiği takdirde adli para cezasına çevrilebilir. Diğer seçenek yaptırımlara çevrilemez. Fail meslek ve sanatın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmışsa üç aydan az üç yıldan fazla olmamak şartıyla, icra ettiği meslekten yasaklanabilecektir.

VIII.Zamanaşımı

Suçun işlenip bittiği tarihten itibaren kanun koyucunun belirlediği muayyen süreler geçince artık takibat yapılamıyor, dava açılmıyor ya da açılmış davaya devam edilemiyorsa buna dava zamanaşımı denir. TCK m. 66/1-d bendi uyarınca taksirle ölüme sebebiyet verme suçunun basit ve nitelikli hali bakımında dava zamanaşımı süresi on beş yıldır.

XI.Muhakemeye İlişkin Kurallar

Bu suçta bilinçsiz taksir halinde soruşturma ve kovuşturma şikayete bağlıken bilinçli taksir halinde ise soruşturma ve kovuşturma şikayete bağlı değildir. Bu suç açısından görevli mahkeme, TCK m. 85/1 bakımından asliye ceza mahkemesi, TCK m.85/2 ye göre ise ağır ceza mahkemesidir¹³.

X.Konu İle İlgili Yargıtay Kararları

Sanık sürücünün önünde seyreden aracın ani fren yapması üzerine kendisinin de fren tedbirine başvurmasına rağmen kullandığı tankerdeki sıvı yükün etkisiyle

¹³Mustafa Akman, (<http://www.turkhukusitesi.com>)

durmayıp aracıyla öndeki aracının sol arka köşesine vurması ve kontrolden çıkarak diğer şeride geçtiğinde karşı yönden gelen araçla çarpışması biçiminde gelişen olayda, neticeyi öngöremeyen failin sorumluluğu taksir düzeyindedir. Olayda bilinçli taksirin öngörme koşulu gerçekleşmemiştir.(**Yar.CGK, 11.3.2008, 2007/9-275, 2008/49**)

Ego genel müdürlüğü tarafından verilen süresiz olarak toplu taşıma araçlarında çalışmama cezası bulunan sanığın kullanmakta olduğu halk otobüsü ile olayın olduğu kavşağa yaklaşırken 2918 sayılı karayolları trafik yasasının 52/A ve 57/A maddeleri uyarınca hızını azaltması ve dikkatli olmak suretiyle geçiş hakkı olan araçların geçmesine imkan vermesi gerekirken suratlı bir şekilde kavşağa yaklaşması, trafik işaretleri hakkında yönetmeliğin 9.maddesine göre dur işareti anlamına gelen ve ancak gidilecek yolun açık olduğunu gördükten sonra hareket edilmesi gerektiğini belirten fasılalı kırmızı ışığın kendisine yanıyor olmasına karşı anılan yasanın 47/B maddesine aykırı olarak durmak bir yana hızını dahi azaltmadan kavşağa girmesini, kavşağın ortasına ikinci fasılalı kırmızı ışığın da geçtikten sonra kendisine fasılalı sarı ışık yanması nedeniyle kavşağa giren Mehmet Çallar ın kullandığı arca fren yapma fırsatı bile bulamadan yandan çarpması hususları bir bütün olarak göz önüne alındığında, sanığın meydana gelen neticeyi 5237 sayılı TCY ın 22/3.maddesi kapsamında öngördüğünün ancak istemediğini dolayısıyla da olayda bilinçli taksir halinin bulunduğu kabulü gerekir. Bu nedenle yerel mahkemenin kararı isabetli olduğundan hükmün onanmasına karar verilmelidir. (**Yar. CGK, 25.3.2008, 2008/9-43, 2008/62.**)

Sürücü belgesiz ve alkolü olan sanığın aşırı hızlanmak suretiyle, elektrik direğine ve lise binasına ait bahçenin demir parmaklıklarına çarparak durması şeklinde gelişen olayda, bilinçli taksir koşullarının olduğu gözetilmeden... (**Yar. 9.CD, 20.11.2006, 2006/4050, 2006/6231**)

Sanığın tanık yunusun dükkanında sekreter olarak çalışan sözcüsü mehtap hakkında söylediği sözler nedeniyle tartıştığı maktulü itekleyerek yere düşürmesi sonucunda Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Dairesinin raporuna göre maktulün, karıştığı olayın efor ve stresinin, kendinde mevcut kalp hastalığını aktif hale getirmesi ile gelişen solunum ve dolaşım yetmezliği nedeniyle öldüğü ölüm ile olay arasında illiyet bağı bulunduğu anlaşılmakta. Sanığın maktuldeki kalp rahatsızlığını önceden bilip bilmediğini araştırılarak sonucuna göre, bildiği tespit edildiği takdirde 5237 sayılı TCK'nın 22/3, 23 ve 86/3 maddeleri delaletiyle 85. Maddesi uyarınca taksirle öldürme suçundan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.(**Yar.1.CD. 04.07.2008, 2008/4815, 2008/5662.**)

Yaralanan kişinin şikayetçi olmaması durumunda YTCK m. 89' da yazılı yaralamaya neden olma suçunun takibi şikayete bağlı suçlardan olduğu da gözetilerek, sanığın yalnızca ölen kişiden sorumlu tutulması gerekir ve eylemin YTCK m. 85/1'e uyduğu sonucuna ulaşmıştır. (Yar 9.C.D 1.5.2006, 964/2486 K)

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 14431/19366 sayılı kararında (karar tarihi belli değil) ([http:// www.adalet.org](http://www.adalet.org)), taksirle bir kişinin ölümüne, bir kişinin de yaralanmasına ve yaralanan kişinin şikayetçi olmamasına ilişkin olayda Ağır Ceza Mahkemesinin davaya bakmakla görevli olduğu sonucuna varmış ve Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Aynı yönde **Yar.5.CD., 29.03.2006, 2395/2617, www.adalet.org.**

Saat 23.50 sıralarında koğuştta bir çok arkadaşının yatmakta olduğunu bilmesi gereken üniversite mezunu olan çavuş rütbesindeki sanığın, tam dolu getirdiği tabancanın namlusunu havaya çevirmeden tetik düşürdüğünde tabancanın ateş alacağını ve çıkan merminin yatmakta olan arkadaşlarına isabet edeceğini öngöremeyeceği düşünülmeceğinden, horozunun çekili vaziyette kalması nedeniyle sorunu gidermek için aldığı tabanca ile koğuşa girdikten sonra, daha önce hizmet sebebiyle teslim edilen bir adet dolu şarjörü tabancaya taktığı, bilahare kurma kolunu çektiği, emniyet mandalını atışa hazır hale getirdiği emniyet mandalının açılmasını müteakip silahın kapak takımının ileri gittiği ve tam bu esnada atım yatağına mermi aldığı , horozun kalkık durumda kaldığı sanığın kalkık durumdaki horozu tetik düşürerek normal konumuna getirmek için , silahı tutmakta olduğu sağ elini ileriye doğru uzatmış vaziyette ve silah namlusunun müteveffa er 'in uyumakta olduğu üst ranza istikametinde bulunduğu halde, hedef gözetmeksizin tetik düşürdüğü, tabancadan çıkan merminin, 2 metre mesafede ve görüş alanı içerisinde bulunan yerden 131 cm yükseklikte üst ranzada uyumakta olan er'in baş kısmına isabet ederek ölümüne sebebiyet vermesi eylemi, bilinçli taksirle ölüme sebebiyet vermek suçunu oluşturmaktadır. (**Askeri yargıtay 3.daire'nin 20.03.2007 tarih ve 2007/578-2007/616 sayılı kararı**),

200 promil alkollü olan ve sürücü belgesi bulunmayan sanığın geceleyin meskun mahalde yer alan tali yoldan fasıllı sarı ışıkların yandığı kavşağa "dur" işaretine karşın kontrolsüz biçimde giriş yapıp ana yolun sol tarafından aynı kavşağa nizami giriş yapan araca vurması şeklinde gelişen olayda sanığın bilinçli taksirle hareket ettiği kabul edilip...(9.CD'nin 5.11.2008 tarih ve 13594/11809 sayılı kararı)

Sanığın oğlunun ölümü ile sonuçlanan taksirli hareketi sonucu neden olduğu neticenin, münhasıran sanığın kişisel ve ailevi durumu bakımından artık bir cezanın hükümlenmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açacağı, bu

nedenle de lehe yasa değerlendirmesinin 5237 sayılı TCK'nın 22/6 maddesi hükmü de nazara alınarak yapılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması. **(9.CD'nin 28.04.2009 tarih ve 2007/9359-2009/5123 sayılı kararı)**

Yorgun olarak eve gelip, aydınlık olan dış ortamdan karanlık olan ev ortamına giren sanığın sincaplarla ilgili olarak daha önceden meydana gelmiş olan olayların da etkisiyle, pencerenin önünde hareket eden canlıyı (kardeşi) sincap zannedip, gerekli dikkat ve özeni göstermeden av tüfeğiyle ateş etmek suretiyle pencerenin önünde bulunan kardeşini vurmaktan ibaret eylemi, hem 765 sayılı yasa açısından hemde 5237 sayılı yasa yönünden taksirle öldürme suçunu oluşturacağından yerel mahkemenin direnme kararı yerinde değildir. **(CGK'nın 15.07.2008 tarih ve 2008/3-174-2008/191 sayılı kararı)**

Sanığın güzergahı üzerindeki gireceği yolu kaçırıp, yanlış yola saptıktan sonra ilerideki bir noktadan kaçırıldığı yola girmek üzere bölünmüş yolun ters istikametinden seyri sırasında, nizami olarak kendi şeridinden gelen araçla çarpışması şeklinde gelişen olayda bilinçli taksirin mevcut olduğunun gözetilmemesi...**(Yar. 9.CD, 01.11.2006, 5292/5611, www.adalet.org).**

Sanığın sabit olan idaresindeki kamyonetle meskun mahalde, geceleyin, yağışlı havada, alkollü vaziyette hızlı seyrederek, direksiyon hakimiyetini kaybetmesi sonucu birkaç araca çarptıktan sonra kaldırıma çıkarak kaldırımda yürümekte olan kişiye de çarparak ölümüne neden olmak şeklindeki eyleminde bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu gözetilmeden...**(Yar. 1.CD(tarih belli değil), 9001/4842, www.adalet.org)**

Olay günü sevk ve idaresindeki araçla almış olduğu 124 promil alkolün etkisi ile şerit ihlali yaparak mağdurların bulunduğu motosiklete çarpan sanığın eyleminde bilinçli taksirin koşullarının gerçekleştiği...**(Yar. 9 CD 19.9.2007, 6469/1218, www.adalet.org)**

Alkollü olan ve sürücü belgesi bulunmayan sanığın idaresindeki otomobille meskun mahalde geceleyin hızlı seyrederek direksiyon hakimiyetini kaybetmesi sonucu yolun sağındaki kaldırım üzerindeki ağaca çarparak aracındaki bir kişinin ölümüne neden olmak şeklindeki eyleminde bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu...**(Yar. 9 CD 19.9.2007 1640/6502, YKD Kasım 2007, s.2158).**

Mağdur H.Y ile iddianamede kayınpederi olduğu belirtilen sanık arasındaki akrabalık ilişkisi araştırılarak, 5237 sayılı TCK'nın 22/6 maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı da tartışıldıktan sonra lehe yasanın tespitinin gerektiğinin

gözetilmemesi...(Yar. 9.CD., 26.11.2007, 2007/4584, 2007/8621.)

5237 sayılı TCK'nın 22/6. Maddesinin birinci cümlesinin uygulanabilmesi için fiilden dolayı münhasıran sanığın kişisel ve ailevi durumu itibariyle zararlı bir neticenin meydana gelmesinin öngörüldüğü, olayda ise sanığın eşi ile birlikte ayrıca arkadaşının da öldüğü, bu itibarla da anılan maddenin öngörülen koşulların oluşmaması nedeniyle uygulanamayacağı...(Yar 9.CD., 15.05.2007, 2007/8401, 2007/4178)

SONUÇ

Taksirle öldürme suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun özel hükümler kitabında, kişilere karşı suçlar bölümünde 85. maddede düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 22. maddesinde "Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir" biçiminde genel olarak taksirin tanımına yer verilmiştir. Taksir kavramı 5237 sayılı TCK m. 22 de açıklanmış olduğu için, aynı kanunun 85. maddesinde düzenlenen taksirle öldürme suçunun uygulanmasına ilişkin koşullar ile ölüme neden olan eylemin taksirli olup olmadığına ilişkin kavramın değerlendirmesi birlikte yapılmıştır. Taksirle öldürmenin unsurları ile Kasten öldürmenin unsurları genel olarak birbiriyle aynıdır. Ancak manevi unsur bakımından kasten öldürme de bilme ve isteme unsurları var iken taksirle öldürme de ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesi söz konusudur. Taksirle ilgili Yargıtay somut olayın özelliklerini göz önünde bulundurarak olası kast, bilinçli taksir veya bilinçsiz taksir değerlendirmesini yapmaktadır.

Av Hafit BOZYEL

KAYNAKLAR

- 1- Mustafa Akman, (<http://www.turkhukusitesi.com>)
- 2- Demirci, Bahar Türk Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sorumluluk, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011
- 3- Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, 2008